

VARĖNOS RAJONO AKMENS AMŽIAUS ARCHEOLOGINIŲ OBJEKTŲ ŽVALGYMAS IR ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

Renaldas AUGUSTINAVIČIUS, Jonas BALČIŪNAS,
Bronius DAKANIS, Algimantas MERKEVIČIUS

KPC 2001 m. vykdė Varėnos rajono archeologijos objektų, įrašytų į respublikinės ir vietinės reikšmės archeologijos paminklų sąrašus, žvalgymą ir žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Buvo žvalgyti, žvalgomieji tyrimai atlikti 16-oje šiuose sąrašuose esančių objektų, iš kurių 11 priskiriami akmens ar akmens ir bronzos amžiams. Be to, nedideli žvalgomieji tyrimai buvo vykdyti ir viename į minėtus sąrašus neįrašytame archeologijos objekte – Masališkių dvarvietėje.

Masališkių kapinynas (AV 1763). Spėjamo kapinyno kalvelėje, kuri archeologinėje literatūroje dar minima kaip spėjamas piliakalnis (žr. *LAA*, V, 1975, t. 2, p. 104–105), ištirtas 20 m² plotas. Kapų pėdsakų ar su jais susijusių radinių neaptikta, kultūrinio sluoksnio nerasta, įtvirtinimų pėdsakų nepastebėta. Kalva natūrali.

Subartonių piliakalnis (AV 1764). Spėjamame piliakalnyje ištirtas 22 m² plotas. Kultūrinio sluoksnio pėdsakų bei radinių neaptikta, įtvirtinimų žymių nepastebėta. Kalva natūrali.

Girežerio piliakalnis (AV 1773). Spėjamame piliakalnyje ištirtas 36 m² plotas. Piliakalnio kultūrinio sluoksnio pėdsakų bei radinių neaptikta, įtvirtinimų žymių nepastebėta. Kalva natūrali.

Perlojos kapinynas (AV 1767). Spėjamame kapinyne ištirtas 20 m² plotas. Kapų pėdsakų ar radinių neaptikta. Jei čia ir yra buvęs nedidelis vėlyvas kapinynas, tai jis jau nukastas semiant šioje vietoje žyvrą.

Užumelnyčio kapinynas (AV 1775). Spėjamo kapinyno vietoje ištirtas 10 m² plotas. Jokių kapų pėdsakų ar su jais susijusių radinių neaptikta. Rasta tik karo laikų artilerijos sviedinių skeveldrų.

Maksimonių akmens amžiaus gyvenvietė I (AR 1601). Teritorijoje iškasti trys 1 m² ploto šurfai. Viename šurfe kalvos R šlaito terasoje aptiktas nestoras kultūrinis sluoksnis su titnago radiniais ir smulkiais sudegusių kauliukų fragmentais. Titnago radinių aptikta ir paviršiuje. Iš viso surinkti 98 titnago radiniai, priskiriami įvairiems akmens amžiaus laikotarpiams – nuo vėlyvojo paleolito iki neolito. Patikslinta gyvenvietės teritorija.

Maksimonių akmens amžiaus gyvenvietė III (AR 1402). Gyvenvietės teritorijoje iškasti trys 1 m² ploto šurfai. Dviejuose iš jų, užslinkusiame sluoksnyje ir žemės paviršiuje aptikti iš viso 8 mezolito laikotarpiui priskirtini titnago radiniai.

Maksimonių akmens amžiaus gyvenvietė IV (AR 1602). Gyvenvietės teritorijoje iškasti šeši 1 m² ploto šurfai. Tik viename iš jų, pilkšvame smėlyje ir giliau esančiame užslinkusiame pilkame dirvožemyje, aptiktos dvi titnago nuoskalėlės. Paviršiuje radinių neaptikta. Gyvenvietė greičiausiai jau nuplauta Nemuno.

Merkinės akmens amžiaus gyvenvietė I (AR 1603). Gyvenvietės teritorijoje iškasti keturi 1 m² ploto šurfai, kuriuose radinių neaptikta. Paviršiuje, gyvulių ištryptame

smėlyje surinkti 33 titnago radiniai, priskirtini paleolito – neolito laikotarpiui.

Pamerkinės akmens amžiaus gyvenvietė (AR 1386). Gyvenvietės teritorijoje iškasti keturi 1 m² ploto šurfai. Kai kuriuose iš jų aptiktas nestoras kultūrinis sluoksnius. Šurfluose ir paviršiuje rasta iš viso daugiau nei 100 titnago radinių, datuojamų paleolito – neolito laikotarpiu. Patikslinta gyvenvietės teritorija.

Merkinės, Merkio šlaito akmens amžiaus gyvenvietė (AR 1604). Gyvenvietės teritorijoje iškasti keturi 1 m² ploto šurfai, kuriuose radinių neaptikta. Dalyje teritorijos ir šalia jos, žemės paviršiuje rasta titnago dirbinių, skelčių, nuoskalų – iš viso 40 radinių, priskiriamų akmens amžiaus laikotarpiams nuo paleolito iki neolito ir bronzos amžiui. Patikslinta gyvenvietės teritorija.

Puvočių akmens amžiaus gyvenvietė (AR 1391). Žvalgant teritoriją, buvusiam pustomame smėlyne, dabar apaugusiame mišku, akmens amžiaus gyvenvietės pėdsakų nepastebėta, radinių neaptikta.

Mančiagirės akmens amžiaus gyvenvietė (AR 1390). Gyvenvietės teritorijoje iškasti keturi 1 m² ploto šurfai. Dviejuose šurfluose, užslinkusiame maišytame smėlyje, aptikta titnago skeltė ir nuoskala. Paviršiuje surinkti 9 mezolito laikotarpio titnago radiniai.

Lavyso akmens amžiaus gyvenvietė (AR 1389). Žvalgant teritoriją, akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinio sluoksniu pėdsakų nei išvažinėtuose miško keliukuose, nei išartose priešgaisrinėse miško vagose nepastebėta. Žemės paviršiuje, ištryptame pilkame smėlyje, surasta 1 titnago nuoskala.

Kaibūčių akmens amžiaus gyvenvietė (AR 1401). Gyvenvietės teritorijoje iš-

kasti keturi 1 m² ploto šurfai. Kultūrinio sluoksniu ir jokių su akmens amžiaus gyvenvietė susijusių radinių neaptikta. Gyvenvietė greičiausiai jau anksčiau galėjo būti paplauta ir nuslinkusi į Merkį.

Dubičių akmens amžiaus gyvenvietė III (AR 1372). Žvalgant buvusios gyvenvietės kalvelės pakraščius, su akmens ar žalvario amžiais sietinų radinių neaptikta. Gyvenvietė sunaikinta nustumdžius bei nukasus kalvelę, kurioje ji buvo, ir pastačius čia mechanines dirbtuves bei įrengus technikos kiemą.

Masališkių dvarvietė. Vykdamas Masališkių spėjamo kapinyno (AV 1763) žvalgant buvusios archeologinius tyrimus, į P nuo šio tariamo kapinyno kalvelės papėdės, Straujos vingyje esančiame lauke, kur archeologinėje literatūroje minimos buvusios dvarvietės žymės (žr. *LAA*, V., 1975, t. 2, p. 105.), papildomai buvo iškasti du 1 m² ploto šurfai. Viename iš jų rasta XVII–XVIII a. dvarvietės kultūrinio sluoksniu pėdsakų. Šurfluose ir žemės paviršiuje aptikta to laikotarpio keramikos fragmentų, o taip pat kelios XVII a. pirmosios pusės ir vidurio bei XVIII a. pirmosios pusės monetos.

EXPLORATIONS AND ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF ARCHAEOLOGICAL OBJECTS IN THE VARĖNA DISTRICT

The LCCH archaeological expedition explored the Stone Age settlements in the Varėna district (11 objects), 2 hill-forts, 3 cemeteries and 1 manor site. Judging from data of investigations, in 10 objects neither any cultural layers nor any finds of archaeological value were found.